

Psykologtidningen recenserar film

Fyra Psyk-tecken

Prinsessa

Manus och regi: Teresa Fabik

När utseendet inte duger till prinsessrollen

Flickorna kommer starkt i svensk film denna höst. Både Fredrik Edfeldts Flickan och Teresa Fabiks Prinsessa har en ung flicka i blickfånget och tänka sig - då får också unga pojkars mjuka inre sin belysning! (Flickan som lekte med elden faller utanför den här betraktelsen, men hon finns hon också.)

Prinsessa är sitt arketytiska namn till trots en komplicerad metafilm där själva filmandet ställs under granskning. Vår tids extrema exploatering av varandra problematiseras på ett både drabbande, uppfodrande och dessutom underhållande vis. Det är mycket bra gjort.

Den unga gymnasisten, Maja, går i dramagrupp för att förverkliga sin dröm om att bli skådespelare. Hon vet vad hon vill och det handlar inte bara om vår tids folksjukdom att till vilken kostnad som helst sträva efter kändisskapet, utan som hon säger att få visa vem hon är - innanför sin alltför stora kroppshydd. Hon vill bli sedd bortom sitt yttre som är så långt från nutida ideal att hon får jobbet som den som är "groteskt ful" i en vulgär TV-serie. Hennes mamma spelas av Maria Lundqvist med en svettig dumhet som förskräcker. Alla vuxna vill väl men liksom jag själv i publiken är vi så förblindade av våra känslor inför Majas utseende att vi utsätter henne för ständigt utanförskap. Det ska inte alls så mycket till för att hamna i modern "freakshow". Det är en mycket obehaglig upplevelse att genom filmen försättas i rollen som grym, fördömande omgivning till denna starka unga kvinna.

Möter en filmare

I filmens ramberättelse livnär sig den ambitiösa men oetablerade dokumentärfilmaren Erika med nöd och näppe som bröllopsfotograf. Hon spelas med sådan auktoritet och närvaro av Moa Silén, att det blir svårt att tro att det inte är filmens regissör själv som spelar henne. Erika upptäcker Maja på ett bröllop när hon av en händelse råkar fånga henne i bild medan hon försöker göra sig osynlig och därmed åstadkommer en ofrivillig fars. De bägge förstår snart att de har nytta av varandra i sina strävanden att förverkliga sina ambitioner.

Så får vi följa de båda flickorna, en i början av sitt kvinnovardande i gymnasiets sista årskurs och en i början av sitt professionella liv som filmare. Eftersom den senares budget är lika med noll får hon helt enkelt flytta in hos Maja och hennes frånskilda mamma. Där filmar hon och gör närgångna intervjuer med alla i Majas omgivning. Den kärleksfulla, men hopplöst oförstående mamman med egna problem, pappan som bildat ny familj och gör klumpiga, men säkert även han välvilliga försök att engagera sig i dottern som så oskönt faller ur ramen för hur en dotter ska vara och se ut. Dramaläraren som säkert inser Majas talang för skådespeleri men som har svårt att bejaka henne i konkurrens med de övriga i gruppen.

Samtliga sviker förr eller senare Maja som står rycken i sin ensamhet med ett beundransvärt sinne för proportioner. Hon har siktet inställt på det väsentliga och lyckas oftast slå det mindre viktiga ifrån sig. Hon visar sig äga en självkänsla som gör henne till en person att identifiera sig med, och det är en skådespelarprestation i sig. Zandra Andersson spelar så att man tror henne – hon har en framtid i den svenska skådespelarkåren. Som Maja låter hon sig inte mobbas samtidigt som hon med små, distinkta medel visar hur huggen sårar och tär.

Erika i sin tur utforskar hypotesen att alla flickor drömmer om att vara en prinsessa. En kvinna i vardande med förutsättningar för att bli en drottning i sitt eget liv. Det är därför bröllopet är så viktigt för många, där lever den unga kvinnan under några febriga dygn ut sin dröm. Efter bröllopet är illusionen bruten och kvar är bara den alltför verkliga vardagen. Det är den verkligheten som utgör våra liv och som vi har att fylla med det som är väsentligt för var och en av oss.

Slutscenen en upplevelse

I filmens slutscen får Maja den bekräftelsen hon längtat efter genom att spela teater. Det blir en upplevelse även för oss i biografmörkret att den sköna konsten verkligen lyckas befria våra begränsade sinnen. Djupt sårad har Maja tilldelats rollen som den beklagansvärde narren Andreas Blek om Nosen i Shakespeares Trettondagsafton i stället för den sköna hjältinnans roll som hon så hett eftertraktat. Men precis som Den Store Dramatikern laddat sina rollfigurer med många möjligheter lyckas Maja förmedla sin egen smärta, trots att hon spelar den försmådde älskaren med sitt löjlige yttre.

I den här lilla fina historien får vi också bevittna hur en ung man vecklar ut sin egenart, erkänner sin homosexualitet och sitt ömtåliga känsloliv i vänskapen med Maja. Två individer, som inte utan varandra skulle ha fått utrymme för sin egenart, får plats i den här trovärdiga berättelsen.

Så blir till sist Prinsessa filmen som för i bevis att exploateringen kan vändas till något fruktbart. Precis som varje patient i en psykoanalytisk relation berättar sin historia för att nå befrielse, kan en film berätta något ömtåligt och betydelsefullt som kan resultera i viktiga insikter.

CECILIA HECTOR

cecilia.hector@spray.se

oktober 2009